

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum cum sola determinatione, vt homo, poſſit dici
seruus, vel etiam sine illa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Christus, in quantum homo, seruus, quam filius: dicitur enim filius specificatiue tantum non reduplicatiue, seruus autem utroque modo, quia in humanitate seruus est, & quia homo, ideo & seruus.

Denique hinc etiam solum manet exemplum de vinculo coniugij humani, quod tollit seruitutem ex quo fieri videtur, maiori ratione vinculum vnionis hypostaticæ excludere ab humanitate omnem conditionem seruitutis, ratione cuius possit Christus ut homo appellari seruus. Sed, si hæc coniectura quicquam probaret, eodem modo posset concludere coniunctionem, quam B. Virgo habet cum Deo ratione maternitatis, debere ab illa excludere veram seruitutem: quia, siue physice, siue moraliter res consideretur, non est minor, imò maior illa coniunctio, quam sit in hominibus inter virum & uxorem. Negatur ergo similitudo seu consequentia, quia seruitus ad Deum est intrinseca & connaturalis, & nobilissima: seruitus autem humana est extrinseca & ad placitum hominum introducta, atque adeo ignobilis, ut merito non admittat eam æqualitatem & familiaritatem, quæ inter virum & uxorem esse debet.

SECTIO II.

Virum Christus cum sola determinatione, ut homo, possit dici seruus, vel etiam sine illa.

Primum supponimus, ex parte prædicati, seruus, posse esse ambiguitatem & æquiuocationem, & ideo oportere ita illa voce uti, vt ex adiunctis satis constet, in bono & Catholico sensu seruitutem Christo attribui. Difficultas ergo est, an loquendo de illa nobili seruitute, quæ Christo ut homini conuenire potest, in proprietate & rigore sermonis possit de illo prædicari sine determinatione, in quantum homo, vel tantum cum illa. In qua difficultate, etiã est certum conuenientius esse illam determinationem addere, ut hic D. Th. admonuit, ad tollendam omnem ambiguitatem & suspensionem erroris.

De rigore autem sermonis D. Th. indicat etiam sine illa determinatione veram esse locutionem, nam solum ait, potius esse hoc prædicatum attribuendum cum determinatione. & quia hoc prædicatum æquiparat cum esse subiectum, quod supra diximus posse sine determinatione prædicari de Christo. Et confirmari potest hæc pars testimonijs, præcedente sectione adductis, nam quado Sancti Christum seruum appellant, scpe sine illa determinatione loquuntur: imò & Scriptura ita loquitur: cur ergo nos etiam non poterimus ita loqui? Negandum enim non est, quin Sancti in rigore & proprietate sermonis loquantur. Ratione probari potest, quia si cum determinatione est vera locutio, etiam erit sine illa, quia illa determinatio non extrahit subiectum à propria significatione, nec diminuit illam (ut sic dicam) ergo rectè sequitur, Christus in quantum homo est seruus, ergo Christus est seruus, non enim fit illatio à dicto secundum quid ad simpliciter, sed à non amplo ad amplum affirmatiue.

Prima conclusio. In hac re certum in primis esse videtur, Christum non posse simpliciter dici seruum Verbi aut Filij Dei: hoc enim est, quod Concilium Alexandrinum tradidit in epistola 10. Cyrilli, quam recipit Concilium Ephesinum, vbi sic legitur. Verbum Dei carni secundum hypostasim vnitum, omnium quidem Deus est, omnibusque dominatur: at sui ipsius nec seruus est, nec dominus: stultum enim est, imò & impium, ad hunc modum sentire aut dicere. Et ratio ibidem redditur: ne vnum Christum, & Filium, ac dominum, in duos scindamus. Et ideo anathema, & damnatum Cyrillus hanc propositionem, Verbum est Dominus Christi: & in defensione eiusdem declarat, illud esse dictum contra Nestorium, qui Christum à Verbo personaliter distinguebat. Et eandem sententiam significauit Damas. loco supra

Fr. Suarez, Tom. 1.

A tractato, ex li. 3. de fide, c. 21. vbi magis explicat rationem à Cyrillo indicatam: nam seruus dicitur relationem ad alterum, & ideo, si Christus dicitur seruus Verbi aut Filij Dei significatur, Christum esse alium à Filio Dei: & ideo illa locutio simpliciter est neganda. At vero cum addito, si Christus, in quantum homo, dicatur seruus Verbi aut sui ipsius, in quantum est Deus, non erit falsa locutio: ut hic art. 2. sentit D. Tho. & colligitur August. 1. de Trinit. c. 7. & supra dictum est de hoc prædicato subiectum aut minor: nam eadem est horum ratio. Addita enim illa determinatione, satis declaratur, non secundum diuersitatem suppositorum sed naturarum, dici Christum ut hominem sui ipsius seruum: nam licet idem secundum eandem naturam non possit esse sui ipsius seruus, tamen secundum diuersas non repugnat, nam hæc relatio, quamuis denomet suppositum ratione naturæ, tamen ut reperiri possit, non requirit distinctionem suppositorum, sed naturarum: sicut in superioribus dicebamus de relatione subiecti satisfaciens, & similibus.

B Difficultas vero est, an etiam respectu Dei Patris, vel Spiritus sancti, sit etiã necessaria determinatio: nam tunc iam cessat prædictum inconueniens, quia Christus est persona distincta à Patre & Spiritu sancto: & ideo, licet in ea locutione, Christus est seruus Patris, inuoluatur personarum distinctio, nihil falsum significatur: & hoc etiam satis esse videtur, ut possit simpliciter dici seruus Dei, quia licet, Deus possit supponere pro persona Filij, tamen quia nomen Deus potest etiam supponere pro persona Patris, ex vi suæ significationis & suppositionis admittit personarum distinctionem, quomodo dicitur Deus de Deo genitus: ergo etiam poterit dici Christus seruus Dei. Et eadem ratio, licet Verbum non possit absolute dici Deus aut dominus Christi, tamen Pater dici poterit Deus Christi, sicut ipsemet Christus eum appellauit, Ioan. 20. cap. & similiter poterit dici dominus Christi nam hæc duo, vel sunt idem, vel vnum ex alio sequitur, ut supra diximus. Ac denique eadem ratione poterit dici Christus absolute seruus. quamuis non addatur vel explicetur terminus seruitutis, quia hoc non semper est necessarium in huiusmodi prædicatis relationis. Et similiter dici poterit Christus habere dominum, vel Deum, propter eandem causam.

D Nihilominus tamen probabilius censo, in rigore sermonis, non esse dicendum Christum seruum sine determinatione, ut homo, vel, in quantum homo, vel secundum humanitatem, siue hæc determinatio expressè addatur, siue implicite subintelligatur, quod frequentius contingit, quando illa propositio non solitarie profertur, sed in alicuius sermonis progressu, in quo ex antecedentibus & sequentibus satis constat locutionis sensus, & hoc fere modo inuenitur hæc locutio in Scriptura & Patribus. Ratio vero, ob quam hæc determinatio requiratur, in primis reddi potest ex Damasc. supra, quia, si Christus non potest dici simpliciter seruus Verbi: ergo nec seruus Patris, (& à fortiori nec Spiritus sancti) ne aliquem seruum videatur habere Pater, quem non habet Filius: ergo nec Dei seruus dici potest, quia neque ratione personarum potest id verificari, nec ratione humanitatis Dei ut sic, id est, ut absolute & essentialiter subistentis, quia ut sic etiam non distinguitur personaliter à Christo, ut possit Christus, eius seruus simpliciter dici: igitur nec potest dici Christus absolute seruus, non explicato termino, quia nullus seruus inuenitur. Ex qua ratione videtur colligi hoc generale principium, in quo ipsa fundatur, prædicata relatio, quæ in humanitate aut ratione humanitatis Christo conueniunt, si non possunt simpliciter dici de ipso respectu Verbi, non posse etiam dici respectu Patris, aut Dei, aut simpliciter sine expressione termini, ne sequatur illud inconueniens, ut aliquid Pa-

Secunda conclusio.

Mmm ter

ter habere dicatur, quod non habet Filius. Sed, licet hoc principium sit probabile, non tamen videtur necessarium, nam inde fieret, Christum non posse etiam dici subiectum Patri, quod tamen in rigore sermonis dici potest, ut supra vidimus. Item, quia illud incommodum quod inferretur, esset quidem inconueniens, si in ipsa accideret, tamen cum in ipsa quiddam conuenit Patri, conueniat etiam Filio, quod in figura locutionis possit aliquo modo dici de Patre, quod non potest vere dici de Filio, nullum est inconueniens: & ita accidit in praesente, nam, sicut pater creauit seu fecit Christum ut hominem, ita & Filius: & sicut potest illi precipere, & de omnibus illius rebus disponere ita etiam Filius: & ideo in re Filius est æquæ dominus Christi ut hominis, tamen quia nihilominus Pater est persona distincta à Christo, & non Filius, ideo in aliqua locutione inuoluntate distinctionem personarum, posset hoc dominium attribui Patri & non Filio, sicut etiam potest Pater dici creare à se: Filius autem non à se sed à Patre, quia in illa locutione non solum creatio, sed etiam origo inuoluitur. Igitur, si illa propositio, *Christus est seruus Patris*, neganda est, non est propter distinctionem aut in æqualitatem personarum, quæ in ea inuoluitur, nam distinctio reuera reperitur inter Patrem & Christum: inæqualitas verò reuera non inuoluitur, saltem ex prædicta ratione.

Alia ergo ratio reddi potest, quia Christus simpliciter & sine addito non potest dici creatura, sed solum eū determinatione, in quantum homo: ei go nec seruus dici poterit. Patet cōsequenter, cum quia hæc relatio seruitutis, vel est eadem cum relatione creaturæ, vel potissimum cōuenit titulo creationis: tum etiam quia de vtraque propositione est eadem ratio: nam Christus simpliciter dictus, & præsertim positus ex parte subiecti, stat pro supposito, & tam seruus, quam ratio creaturæ talis est, ut possit indifferenter conuenire, tam ratione suppositi, quam ratione naturæ: & ideo, sicut relatio creaturæ simpliciter dicta de Christo, in rigore videtur attribui supposito, & ideo falsa est locutio, ita etiam relatio seruitutis. Sed hæc etiam ratio, licet sit probabilis, si nihil aliud addatur, potest pari calumniam, quia licet esse creaturam, quatenus in rigore significat id quod est factum ex nihilo, non possit simpliciter dici de Christo, tamē quatenus etiā significare potest quiddam est factum vel productum in tempore, potest in sensu Catholico attribui Christo, etiam simpliciter, & sine determinatione, ut homo, ut sup. q. 16. vidimus. At vero ad relationem seruitutis sufficit esse creaturam hoc posteriori modo, sicut sufficit esse hominem, etiam si talis homo non sit ex nihilo factus: ergo hoc satis erit ut Christus simpliciter possit dici seruus.

Addendum ergo superest ad dictæ rationis efficaciam, denominationem serui talem esse, ut, si simpliciter tribuatur, & aliunde non limitetur, includat imperfectionem diuinæ personæ repugnantem, nimirum totalem dependentiam eius qui seruus dicitur, ab alio cuius dicitur seruus. Quod probatur ac declaratur, quia seruus proprie dicitur, qui omnino est sub dominio alterius, & hoc addit supra subiectiōnem: esse autem sub dominio alterius, est magna dependentia & imperfectio. Si ergo Christus simpliciter & sine addito dicatur seruus, in rigore significatur, Christum secundum totum id quod est, esse sub dominio Dei, quod in rigore est falsum: nam suppositum, quod est præcipuum in Christo, quodque simpliciter est Christus, sub nullius dominio existit. Cum vero additur determinatio, in quantum homo, consequenter restringitur denominatio seruitutis, solumque significatur, Christum ea ratione, qua homo est, seu secundum humanitatem Verbo unitam, esse sub dominio Dei, quod est verissimum: & ideo, quamuis altera propositio cum addito illo, in quantum homo, concedatur, altera sine addito negan-

da est. Quocirca hæc denominatio serui non est equiparanda cum denominatione creaturæ, ut creatura late significat quiddam factum est in tempore, sed ut significat stricte id quod omnino est factum ex nihilo: nam perinde est esse omnino sub dominio Dei, ut nomine serui simpliciter dicti significatur, quod esse à Deo ex nihilo productum. Sed autem quidā, licet Christus, secundum totum quod habet, non sit de nihilo productus, nihilominus posse simpliciter dici creaturam, quia sensus est, Christum esse aliquid quod secundum se totum de nihilo producit: & eadem ratione si Christus, in quantum homo, dicitur seruus, etiā simpliciter posse seruum appellari, quia sensus erit, Christum esse aliquid, quod secundum se totum sub alterius dominio existit. Sed non satis intelligo, quomodo hi autores concedant hanc propositionem, Christus est creatura, esse simpliciter veram in hoc sensu, id est, Christum esse aliquid, quod secundum se totum de nihilo producit: quia in Christo nihil est secundum se totum de nihilo productum, nisi humanitas eius: vel anima, vel materia: sed hæc est falsissima propositio, Christus est sua humanitas, vel sua materia: ergo etiā illa propositio est omnino falsa: Christus est aliquid quod secundum se totum de nihilo producit. Quid enim illud est, si non est humanitas neque singule partes eius? Nunquid est compositum ex humanitate & persona Verbi? At hoc non potuit ex nihilo produci: ergo Christus non est aliquid, quod secundum se totum sit de nihilo productum. Et eadem ratione non est aliquid quod secundum se totum est sub dominio alterius. Concedo ergo, dictam locutionem reddere hunc sensum: sed propter eam causam existimo in rigore sermonis esse falsam.

Ad rationem ergo dubitandi in principio positam, quod ad locutiones Patrum attinet, iam respondit, cum eis, vel explicite ponere determinationem, vel implicite supponere, quia ex contextu sui sermonis satis intelligitur. D. Th. autem, ut supra dixi, non examinavit, nec definiuit, quid vnaqueque istarum vocum in rigore significet: quidue per eam attribuitur subiecto simpliciter & sine determinatione sumpto, sed contentus fuit, & rem declarando, & quoad usum sermonis admonendo, ut semper addatur determinatio ad æquiuocationem tollendam siue in rigore sit necessaria, siue non. Ad rationem autem respondetur, sine dubio multa verè prædicari de Christo cum illa determinatione, in quantum homo, quæ sine illa non prædicantur, quod duplici ex causa non potest contingere: vna est, si dictio, in quantum, sumatur secundum quid, ut in subiecto tantum aliquam partem designet, ut (iuxta quandam sensum) potest dici Christus, in quantum homo est, creatura, id est, secundum humanitatem. Alia causa esse potest, si dictio illa, in quantum, vsurpetur ad designandam formalem suppositionem subiecti, quæ ratione hæc locutio est vera: Christus, in quantum homo, inceptit esse: cum tamen illa sit falsa, Christus inceptit esse: quia in hac inceptio attribuitur supposito diuino in suo esse simpliciter, quia Christus absolute pro eo supponit: in priori vero inceptio attribuitur composito ex verbo & humanitate, pro quo Christus ibi supponit ob adiunctam determinationem in quantum homo. Quando eundem ergo aliquam ex his causis intercedit, non rectè sumitur argumentum à propositione habente determinationem, ad aliam carentem illa, quia committitur fallacia appellationis variatæ, vel à secundum quid ad simpliciter. Vtraque autem causa in præsentem intercedit, nā in Christo sola humanitas est seruilis naturæ, seu conditionis, quæ est esse secundum se totam sub dominio alterius, & ideo non dicitur Christus seruus, nisi secundum quid, id est, secundum humanitatem, vel formaliter ratione compositi, quatenus formaliter constitutum est per naturam seu formam serui.

QVAE